

Patron

ROČNÍK 19

3/2008

**INFORMACE PŘÁTEL
DROBNÝCH PAMÁTEK
JIZERSKÝCH HOR**

Pozvánka na výlet „Okolo Kopaniny“

Výlet se koná v sobotu 20. září 2008. Sraz všech účastníků je na zastávce MHD v Pulečném v 9:30 hodin. Odjezd do Jablonce nad Nisou z Liberce v 8:28 hodin, z Tanvaldu v 8:22 hodin. Odjezd autobusu MHD-linka č. 1 ze zastávky „gymnázium“, směr Rychnov u Jablonce v 9:15 hodin (je také možno odjet z Liberce vlakem do Rychnova a dojít pěšky do Pulečného – cca 2 km).

Cestou navštívíme památky v Pulečném, Klíčnově, Bobově, Frýdštejně a na Kopanině. Navštívíme také hrad Frýdštejn (vstupné dospělí 40,- Kč, důchodci 30,- Kč) a dle počasí též věž na Kopanině (vstupné 10,- Kč). Délka trasy je asi 13 km.

Památky, které cestou navštívíme: sv. Jan Nepomucký (na mostě), Pietsch Josef-kříž, památník obětem násilí a válek ve 20. století, kaple Navštívení P. Marie, sv. Jan Nepomucký (u zlámaného Jana), pieta, kříž Klíčnovský, Jaroš Otakar-pomník, kříž v Bobově, hraniční kámen 1858/1859, kaple P. Marie (hradní), kříž na Frýdštejně, kaple Krista Trpitele, Boží muka ve Vodavách, památník obětem I. sv. války, památník neznámého rudoarmějce, M. Tyrš a J. Fügner-pomník, pomník Sokola, skála milenců (T.H. B.R. 9.4.1932), rozvaliny zvonice na Kopanině, sv. Anna (bez sochy), Schmiedt Augustin-kříž.

Výpravu povede Michal Vrbata.

Pozvánka na výlet „Za pomníčky v oblasti loveckých štěstí“

Výprava se koná v sobotu, 11. října 2008. Odjezd do Liberce z Tanvaldu 6.22, Jablonce 6.58, Frýdlantu 6.51, z Liberce autobusem v 8.00 hodin na zastávku Výpřež.

Během cesty navštívíme tato pamětní místa:

- Mariánský obrázek na Výpřeži
- Kamenná vrata
- Lovecké štěstí korunního prince Rudolfa a šest dalších loveckých štěstí
- Skálu »Kukštajn« se starou štolou
- Kříže v Lišším lese
- Pruský kříž

- Kříž hajného Fridricha
- Plachtův kříž
- Jeskyni Jeřmanskou skálu
- Kříž hraběnky Winkelbauerové
- Frantinu studánku a pramen lesních panen
- Máselnou cestu
- Hanychovský lom

Trasa je dlouhá asi 21 kilometrů. Návrat buď vlakem z Pilínkova, nebo tramvají z Horního Hanychova. V případě správného počasí a dobrých houbařských podmínek si vezměte s sebou košíčky - během dne bude spousta času na hledání hub.

Trasu navrhnul a výpravu povede pan Šourek.

Pozvánka na výlet

Starou křížovou cestou k Seibtově studánce půjdeme 8. listopadu 2008. Sraz všech účastníků na nádraží Josefův Důl v 9:00 hodin.

Výpravu povede Josef Kuna.

Pozvánka na „Ochutnávku čokolády z panského stolu“

Akce se koná v sobotu 29.11.2008 v muzeu v Pertolticích. Tento termín je pouze pro členy spolku Patron. Vezměte s sebou své blízké, přijďte si zamlsat. Součástí akce bude seznámení účastníků s památkami a křížky dosud stojícími, ale i zmizelými, dle dochovaných fotografií. Většinu křížků uvidíte při procházce, kterou můžete zakončit občerstvením v „Zájezdním hostinci“.

Odjezd autobusu z Liberce do Frýdlantu je v 8:30 hodin, z Frýdlantu do Pertoltic v 10:20 hodin.

Odjezd zpět z Pertoltic do Frýdlantu v 16:08 hodin, vlakem z Frýdlantu do Liberce v 16:47 hodin.

Výpravu povede Marie Srpová

Pozvánka na podzimní členskou schůzi spolku Patron

Schůze se koná v sobotu 22.11.2008 v klubovně KČT TJ Tatran Jablonec nad Nisou, v Jungmannově ulici od 10:00 hodin. Tímto vás, všechny členy spolku Patron, srdečně zve: *Spolkový výbor.*

Vlašské znamení

Vždy zarostlý průsek se značenou cestou od Izerských Garb k Vysokému Kamieni je nyní pročištěn a s překvapením jsem mezi skalisky Zwalisko 1047 m našel vytesané vlašské znamení (viz foto). Nejprve jsem se domníval, že jej tam někdo vytesal v loňském roce, ale v jednom vrypu je starý lišejník, takže spíše tohle znamení kdosi čistil a obtahoval. Tento symbol cosi naznačoval. Staré vlašské znamení tří trojúhelníků popisuje Przemysl Wiater v knize „Jizerské tisícovky“ na straně 127.

Vím, že už jsem to někde četl. Doma jsem hned vyhledal knížku „Jizerské tisícovky“ a příslušnou pasáž, přepsanou ze staré vlašské knihy, bylo to tam na straně 127.

„Když dojdeš na vrchol hory, dívej se k velikému buku, který budeš mít po pravé ruce a následně hledej po levé ruce starou břízu. Na ní najdeš mnoho značek, mezi nimi znak tří trojúhelníků....“.

Poklad jsem nenašel, ale uspokojení z krásného dne ano.

Pro Patron zaslal: Josef Kuna

Oprava Malikova pomníčku

V sobotu 21. června 2008 provedla skupinka vášnivých pomníčkařů opravu Malikova pomníčku a zároveň byl ze dvou stran postaven nový plůtek. Okolí bylo očištěno od náletů polosuchých smrčín, prostor okolo pomníčku vyčištěn od suchého listí.

A tak se místo vraždy polesného Malika stalo opět důstojnou pietou a vzpomínkou na jeden z nejznámějších pytláckých příběhů Jizerských hor. Akce se zúčastnili Olda Lakomý a Miroslav Bičíště s manželkou.

Pro Patron zaslal: Miroslav Bičíště

Demontáž kříže „U plechového Pánaboha“

V pátek 18. července 2008, v podvečerních hodinách, byl skupinou milovníků pomníčků demontován kříž U plechového Pánaboha. Památka byla skutečně ve velmi zuboženém stavu. Akce se zúčastnili Miroslav Bičíště s manželkou a Ivan Fojtík. Opravu památky, včetně opravy Mützelova obrázku, si vzal za úkol Miroslav Bičíště s manželkou, s cílem znovuinstalace obou památek do poloviny měsíce října. Věřím, že potom budu mít možnost zaslat radostnější fotografie.

*Pro časopis Patron:
Miroslav Bičíště*

Památky v okolí Pertoltic

Dřevěný kříž se nachází v lese, v Horních Pertolticích. Je to staříčkový dřevěný kříž bez tabulky nebo jiného označení (viz foto). Dle pamětníků býval zavěšen na stromě. Nalezla jsem ho zapíchnutý v zemi. Ještě ten rok jsem ho upevnila na železo, aby netáhl vlhko ze země. Z vyprávění pamětníků nebylo zprvu jisté, který z Hausmannů zde zahynul. Až 20.6.2008 mi nejstarší pamětnice potvrdila, že se jedná o Stefana Hausmanna * 1897 - † 1957, který zahynul při kácení dřeva. Padla na něj borovice a větví mu protrhla krk. Byl na místě mrtev.

Připravuji jeho výměnu, neboť dřevo je již značně zchátralé.

Křížek u Panenského rybníka jsem nalezla kolem roku 2000. Byl železný, silně zrezivělý, v příkopě v zatáčce k rybníku. Při procházce po třech letech zde byl křížek dřevěný, jednoduchý, asi 45 cm vysoký. Při orbě v roce 2006 zmizel. Obnovila jsem ho v únoru 2008 (viz foto). Nevíte někdo komu patří?

Pro Patron:

Marie Srpová – kronikářka Pertoltic.

Rekonstrukce Rohanova pramene

V časopise Patron 2/2008 vyšel článek od M. Nevrlého „Rohanův pramen“. Po jeho přečtení jsem historické místo navštívil. Vše bylo v takovém stavu, jak autor ve svém článku napsal. Během zimního období jsem navrhnul J. Kunovi jestli bychom s několika

kamarády z Patronu pramen nebo prameník nepostavili. Pepa souhlasil a tak jsme tuto akci zařadili do plánu činnosti na rok 2008. Zodpovědným vedoucím byl určen Petr Karban.

Během června dostal Petr telefonát, že tuto akci nemáme dělat. Vzkažoval to M. Nevrlý (pravděpodobně po přečtení časopisu Patron 2/2008), prý má na postavení svoji partu.

Na výstavě fotografií M. Kalíka, v kapli jablonecké nemocnice, jsme se s Mílou Nevrlým setkali a o této akci pohovořili. Trochu se zarazil a řekl, že druhý den Petrovi zavolá a možná požádá o pomoc. Po mé připomínce, ať zavolá přímo mě, protože Petr pracuje ve slévárně a má odpolední směnu, mě Míla požádal jestli bychom Rohanův pramen nepostavili, že na to nemají potřebné lidi. Kameník už obnovil na prameníku nápis ROHANSQUELLE a také začali kopat přívod vody k prameníku. Když tuto akci uskutečníme, tak budou M. Nevrlý a M. Krčil velice rádi.

Naše parta se dala znovu dohromady a v sobotu 19.7.2008 jsme vyrazili do Horního Podlesí u Jeřmanic v sestavě: Jiří Herčík (auto), Petr Karban, Zdeněk Bláha a Josef Kuna. Materiál, který jsme vezli: pila, sekera, sekáč, železný zvedák, štětka, lepidlo na kámen, zednická lžice, ocelový kartáč a cement na spárování. Po příchodu na místo jsme se nejdříve zalekli. Vrní díl prameníku nebyl u staré lípy, ale rychle jsme zjistili, že už byl přiválen přes cestu k spodnímu dílu prameníku. Nejdříve jsme nařezali kulatiny

a po nich jsme chtěli vrchní díl prameníku valit a postupně zvedat, což jsme podcenili, neboť váha kamene strhla kůru a syrové kulatiny se začaly zvedat. Nakonec nás zachránil bývalý hostinec „U Rohanova pramene“ (dnes již zarostlá ruina), kde jsme pod hlínou a bahnem našli několik rozbitých cihel. Uřízli jsme dvě delší kulatiny a přes mohutný kámen jsme prameník zvedali a podkládali cihlami do výše více než půl metru. Při zvedání jsme vzpomínali, jak M. Nevrlý ve svém článku píše o jednoduchých strojích jako je páka a kladka. Hlavně jsme se ale nasmáli jeho zmínce o mladých, svalnatých patronech. Vždyť nám čtyřem bylo dohromady skoro 250 let. Po zvednutí a převalení vrchního dílu na spodní, přišla na řadu řemeslnická práce – očištění

kamenů, zalepení, přesné umístění a spárování. Nakonec jsme zjistili, že se celý pramen nepatrně houpe (celý pramen byl položen pouze na zem a tak váha kamene a zub času vykonaly své a došlo k jeho uvolnění). Proto jsme zednickou lžicí vyhrabali kamení a hlínu, pramen jsme podepřeli velkým plochým kamenem a vše urovnali v rámci našich možností. Samozřejmě, že bychom tuto práci, dle mistra zednického P. Kuny, udělali dokonale, ale neměli jsme sebou lopatu, rýč ani cement. Snad pramen upevní místní nadšenci. Nakonec jsme naši práci zapili pravou moravskou slivovicí (šofér Jirka byl smutný), sebrali nářadí a odešli k bývalé hájovně, kde bylo odstaveno naše auto.

Všichni jsme byli velice spokojeni a náš spolek Patron má za sebou další záslušnou akci v našem regionu.

*Pro Patron napsal: Zdeněk Bláha
Fotodokumentace: Josef Kuna*

Rytířův (zemanský) kříž u Pertoltic

Úvodem...

V lese mezi Pertolticemi a obcí Háj stojí dřevěný, asi 2,5m vysoký kříž s tabulkou a prostým nápisem „Edelmann's - Kreuz 1651 - 1905.“ Když kříž uhnul a spadl, objevil se po čase opět nový, s novou tabulkou a tak to šlo celá ta léta. O kříž se dlouho staral KČT TJ Lokomotivy Liberec a na tabulce se změnil i nápis na: „Rytířův kříž“ s uvedenými letopočty oprav. Kříž byl renovován v letech 1651, 1696, 1730, 1766. 1797, 1826, 1838, 1854, 1873 a 1905.....

Z vyprávění...

Před dávnými léty hospodařil na statku v Horních Pertolticích krutý a neúprosný pán (v němčině „Edelmann“ = šlechtic, zeman). Byl znám svým tvrdým postojem vůči pytlákům i zlodějům všeho druhu. Jednoho dne potkal ve svém lese sedláka (některé verze uvádějí „slabomyslného“), který seděl na borovici, osekával sekerou větve. Zeman mu poručil okamžitě slézt: jenomže oslovený dobře věděl, že jej čeká přísný trest a tak slovo dalo slovo - došlo k ostré hádce mezi majitelem lesa (zvaného tehdy Kühbusch) a dopadeným zlodějem, který v největším rozčilení hodil sekerou po majiteli lesa. Jenomže co čert nechtěl, sekera zasáhla majitele lesa tak nešťastně, že tento na místě na následky zranění skonal. Tak se to prý seběhlo v lese nad Pertolticemi mezi sedlákem, obyvatelem z Háje čp. 23 a pertoltickým (šlechticem, rytířem, zemanem) v roce 1651.

Ze staré kroniky...

O zmiňovaném statku z Horních Pertoltic a jeho majitelích píše kronikář A. Ressel ve své „Vlastivědě frýdlantského okresu“ z níž uvádím:

„Bývalý statek Horní Pertoltice patřil do roku 1635 rodně von Nostitzů. Od 2.8.1635 do roku 1641 byl pronajat Siegmudovi von Wedellovi. Po ukončení třicetileté války se mezi nájemci objevuje šlechtický rod a jméno Hartstahl. Protože jistý Hans Georg von Hartstahl prodává 3.11.1644 menší statek v Poustce jakési Gertraudě Lamotta - mohlo by se tedy jednat o téhož Hanse Georga von Hartstahla, který byl nájemcem statku v Horních Pertolticích. Pronájem pertoltického statku byl ukončen o Velikonocích roku 1651 a jméno Hans Georg von Hartstahl se od té doby v historii frýdlantska již neobjevuje. Lze se tedy právem domnívat, že zavražděným šlechticem v lese mezi Pertolticemi a Hájem byl jmenovaný Hans Georg von Hartstahl, a že vražda se stala před Velikonocemi roku 1651.“

Z vlastních zážitků...

Poprvé jsem s přáteli kříž vyhledal a navštívil 4. 4. 1981. Pokud byste náhodou zavítali do těchto míst a nenalezli napoprvé Zemanský kříž – jeden z nejstarších pomníčků - nebudte smutní. Když jsem jej po cca 16. letech od mé první návštěvy znovu hledal – strávil jsem zde hledáním také „značnou část života“...

V sobotu 25. 4. 1998 jsme našli kříž jen tak opřený o strom - kříž uhnul a spadl. Týden poté jsme s přáteli změřili rozměry hranolu, ze kterého je kříž vyroben, sundali poničenou tabulku a rozhodli se provést opravu. Řečeno uděláno.

Jak ten čas běží. Má předposlední návštěva tohoto místa se uskutečnila s přítelem Rudou Makelem dne 31.8.2003. Jak jsme kříž našli tentokrát? Jak jinak, než konzultací s Láďou Řezáčem za použití mobilního telefonu. Ach jo...

...a má (zatím) poslední návštěva?

Posuďte sami – tady je:

Píše se rok 2008 a přítel Andreas Prescher z Großschönau ze sousední země se mne ptá, jestli vím o neutěšeném stavu Rytířova kříže? Nevěděl jsem. Naposledy jsme u něho byli s Rudou Makelem v roce 2003. Slovo dalo slovo a tak byl 21.června 2008 umístěn zbrusu nový kříž z dubového dřeva a tabulkou „Edelmans Kreuz“. Povím vám, jak k tomu došlo...

...manželé Prescherovi nejsou totiž na poli znalců drobných památek (nejen Jizerských hor) žádnými nováčky. Mají je zaevidované, pátrají po jejich historii a spolupracují s dalšími znalci v této oblasti na obou stranách hranic.

Pan Prescher má truhlářskou dílnu, ve které zhotovil již nejeden zničený pomníček či drobnou památku. Pro Jizerské hory byl ovšem Rytířův kříž první svého druhu! Pokud pomníček navštívíte, dáte mi jistě za pravdu, že je to práce

fortelná a precizní. A co za to pan Prescher od spolku Patron chtěl? Nic! (Nabízeli jsme mu finanční vyrovnání nákladů - kříž vyrobil, materiál k upevnění nakoupil, vše přivezl vlastní autem, nářadí použil také vlastní...). Vyprávěl mi jak k tomu došlo – proč se tak rozhodl: Kromě jiného podniká také výpravy do Nepálu a jiných exotických krajů a své zážitky pak prezentuje veřejnosti formou přednášek. Účastníků mívá třeba dvacet nebo také jen čtyři! Napadlo jej tedy uspořádat přednášku o pomníčcích Jizerských hor v Německu. A co se nestalo!? Přišla stovka lidí, zopakoval akci opět v jiném místě – a to samé! Tak jeho přednášky zhlédlo na pět set lidí a přestože vstupné je dobrovolné – sešlo se pěkných pár Euro. I rozhodl se za tyto peníze obnovit nějaký pomníček v Jizerských horách (a máme vyhlídnuté další).

...vraťme se však na začátek k datu 21. 6. 2008: Zorganizoval jsem setkání manželů Prescherových s lidmi ze spolku Patron (Makel, manž. Herčíkovi, Karban, Bláha a já), v Pertolticích na 9:00 hodin odkud jsme jeli na místo opravy - k Rytířovu kříži. Pozval jsem i pana Mgr. Pavla Vinkláta, který za námi dorazil přímo k pomníčku. Přeskočím to, že jsme ho (lidé ze spolku Patron) nemohli najít a tak nám musela poradit paní Prescherová. Provedli

jsem demontáž starého kříže a montáž nového. Pan Prescher pracoval podle vodováhy, paní nabízela koláč (Fleckelkuchen) a vynikající kořalíčku s hranolkem žuly uvnitř lahve. Pan Vinklát vše dokumentuje a chystá se o této pěkné akci napsat do časopisu Krkonoše a Jiz.hory.

Po práci jedeme ještě do Arnoltic k pomníčku (pam. tabulce) Dr. Solingera a domlouváme se o zhotovení a instalaci pěkného dřevěného pomníčku (zabetonovaný kovový držák, dřevěný sloupek, tabulka se stříškou a česko-německým textem). Možnosti a souhlas s umístěním zjistí p. Endler na úřadu v Bulovce. Dopadne-li vše dobře, zabetonování zajistí pánové Endler + Makel, dřevěnou část památky pan Andreas Prescher.

P.S. S tou mojí (zatím) poslední návštěvou to není tak docela pravda, protože ta se uskutečnila hned druhý den (22.6.08) po opravě Rytířova kříže. Byl jsem tam se svojí ženou a pořídil lepší snímky nového pomníčku.

Prameny zdroje:

- Mitteilungen des Vereines für Heimatkunde des Jeschken-Isergaues 1912
- Kniha o Jizerských horách, M.Nevrlý
- Vlastní archiv a zážitky autora

Text a foto:

Herbert Endler, psáno v Hejnicích v červnu 2008

Nová pamětní deska

V Chrástavě byla nainstalována pamětní deska (viz foto) jako upomínka na významného rodáka, kterým je profesor Willi Sitte (viz foto z roku 2002, kdy profesor W. Sitte navštívil rodné město). Nezvyklé je, že deska je zde umístěna ještě za života oslavence. Většinou se těmto lidem dostává pocty a uznání až po jejich smrti.

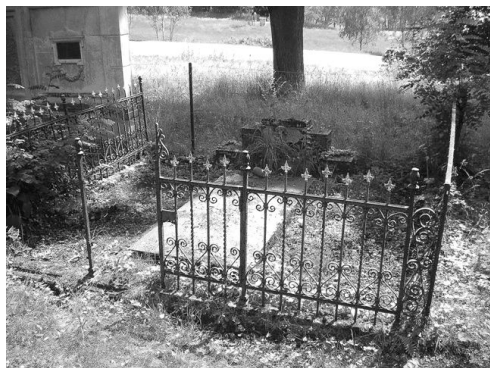
Pro Patron zaslal: Oldřich Sladkovský

Železniční neštěstí u Rynoltic

Trať 086 Křížany – Rynoltice je krásná, hned za Libercem se ponoří do ještědských lesů, tu a tam se ztratí v některém z pěti tunelů, nad hluboká údolí se klene několika viadukty. Dá se říci-horská trať, téměř jako jizerskohorská „zubačka“. A také zde se událo podobné neštěstí krátce po válce, na Štědrý den 1945.

Ve stanici Křížany byl tehdy čilý provoz. I přes noc se zde přestavovaly vlaky s transporty osvobozených vězňů z koncentračních táborů a nucených prací, vlaky přemísťujících se vojsk a různých materiálů. Byl Štědrý den 1945, krátce po půlnoci. Ve stanici byly posunovány vagóny transportu osvobozených sovětských zajatců, směřujících do vlasti. Při posunu ale osm vagónů ujelo směrem na

Jablonné v Podještědí. Obsazen byl první vagón a ve druhém se nacházela matka s kojencem. Souprava rychle nabírala na rychlosti, věřila se do tehdejší stanice Schönbach (dnes pouze zastávka Zdislava) a pokračovala dále. Trať dále významně klesá v mnoha obloucích k Rynolticím. Souprava již dosahovala rychlosti okolo sta kilometrů v hodině a i když projela soustavou zatáček mezi Zdislavou a Rynolticemi, krátce před blížící se stanicí na ni čekala past - prudká levotočivá zatáčka. A ta se stala cestujícím v utržené soupravě osudnou. V jednu hodinu a pětadvacet minut vagóny z trati vylétly. Při nehodě zahynuly na místě tři ženy, jedna potom při převozu do nemocnice, řada dalších měla různá zranění. Matka, cestující ve druhém voze, krátce před nehodou vyhodila své dítě zabalené do polštářů z vlaku. Sama nehodu přežila s lehkými zraněními a dítě bylo také nalezeno v pořádku. Tak začal Štědrý den roku 1945.

Oběti železničního neštěstí byly poté pochovány do společného hrobu na rynoltickém hřbitově. Bohužel, jejich oběti zneužila bolševická propaganda a z nešťastnic udělala „sovětské hrdiny“, devátého května se na jejich hrob povinně nosily věnce. Po roce 1989, když tato „povinnost“ ustala, byl pomník s rudou hvězdou, ale také deska se jmény obětí nehody zničeny. Dnes na rynoltickém hřbitově najdeme pouze zanedbaný, zarostlý hrob.

S použitím článku Květy Vlčkové v týdeníku „Železničář“ pro Patron připravil:

Michal Vrbata

Rynoltice, Lemberk a generál Laudon

Jak to souvisí? V roce 1740 zemřel Karel VI. z rodu Habsburků, plným titulem císař říše římskoněmecké, král český a uherský (za českého krále korunován 4. 9. 1723). Zemřel bez mužských potomků a tak aby zachoval korunu pro svůj rod, vyjednal u stavů v zemích kterým vládl, ale i u sousedních vladařů, že uznají nástupnické právo pro jeho dceru Marii Terezii (13. 5. 1717

až 29. 11. 1780 a měla 16 dětí). Tato dohoda je známa jako „Pragmatická sankce“. Avšak někteří vladaři tuto dohodu po nástupu Marie Terezie na trůn v r. 1740 odmítli. Tak i pruský král Fridrich I. podmiňoval uznání této dohody tím, že Marie Terezie mu odstoupí Slezsko. Ta to ovšem odmítla a to byla jedna z příčin vleklé tzv. 7-leté války. Jedním z generálů vojsk Marie Terezie byl

u Hochkirchu k bitvě, ranění vojáci z této bitvy byli umístěni v Lemberku. Jejich ošetřování bylo poplatné době a válečnému stavu a tak jich zde spousta zemřela, jak nám to dokumentuje pamětní tabulka (viz. foto) pár set metrů před zámkem Lemberk. A to je ta souvislost jak jsem se ptal v podtitulku. Od té doby letos uběhlo už čtvrt tisíciletí a na padlé v této válce se pomalu ale jistě zapomíná.

i generál Laudon. Ten na svém tažení proti pruským vojskům přenocoval v Rynolticích, v tehdy nejvýstavnějším domě, jak je to zaznamenáno na pat. tabulce (viz. foto). V roce 1758 došlo

Pro Patron připravil O. Sladkovský

Památky v okolí Českého Dubu

Před časem jsem se dozvěděl, že ve Všelibicích je starý smírčí kříž. Je to malá obec, asi 5 km od Českého Dubu a tuto oblast jsem dosud náležitě neprozkoumal. Z turistického průvodce jsem zjistil, že byla poprvé uváděna roku 1419 jako majetek Ješka z Palohlav. Již v 15. století tady stávala tvrz. Roku 1546 ji uvedl mezi svým majetkem tehdejší majitel panství Adam z Vartenberka.

Neměl jsem podrobnou mapu této oblasti a na té co mám tento kříž vyznačen nebyl. Rozhodl jsem se tedy, že bude nejlepší dojet do Českého Dubu a odtud jít do Všelibic pěšky. Kříž, který byl vyznačen na mapě nedaleko silnice, mě zklamal. Byl to jen obvyklý velký dřevěný kříž, který se někdy staví na začátek obce. Při chůzi jsem pozoroval obě strany silnice, ale nikde nic. Posléze jsem došel k poště a nezbývalo mi nic jiného než se zeptat zaměstnanců pošty nebo přítomných zákazníků. Jakýsi starší domorodec mi poradil abych šel na křižovatku před místním obchodem a zabočil vpravo. Dojdu prý ke kapli a v jejím okolí, v některé ze zahrad kříž je. Přišel jsem ke kapli a prohlížel okolní zahrady v naději, že jej někde uvidím, ale nikde nic. Naštěstí nedaleko kaple jakýsi mladý muž vylepšoval svůj domek. Nejen, že to věděl, ale dokonce mě k němu dovedl. Určitě bych jej nenašel. Byl totiž ukryt pod hustými spodními větvemi menší borovice, takže nebyl vůbec vidět. Udělal jsem sice dva snímky, ale věděl jsem, že nebudou stát za nic. Neměl jsem nic čím bych trochu upravil jeho okolí a tak jsem se rozhodl, že se k němu vypravím ještě jednou. Za několik dní jsem k němu znovu, náležitě vyzbrojen, došel a po drobné úpravě jeho okolí jsem si jej vyfotil znovu (viz. foto).

Po silnici jsem pokračoval dál do vsi Lesnovek. Je to ves v údolí Malé Mohelky. Je zde zajímavá socha P. Marie Bozkovské (viz foto), dílo místního sochaře M. Běraňy. Vedle sochy je malá kaplička a poblíž studánka se zázračnou vodou, žádná voda v ní ale nebyla. V Lesnovku jsem též fotil

kamenný kříž z roku 1789 s pěknými reliéfy (viz. foto).

Z Lesnovku jsem šel po bývalé poutní cestě do Hlavičky, tato ves je asi 1 km od Lesnovku. Je zde farní, kdysi poutní kostel sv. Linharta postavený po roce

1748, v pozdně barokním slohu. Je již dosti zchátralý. Před kostelem je památník padlým v I. svět. válce, postavený v roce 1930. Jsou na něm jména pěti bývalých občanů Hlaviče, jednoho z Cetenova, jednoho z Dolečku a čtyř z Lesnovku. Na druhé straně od kostela je cenná socha sv. Linharta doplněná polo-postavou býka, která připomíná procesí na zažehnání zvířecího moru (z doby kolem roku 1740 v Braunově stylu). Původně byla socha opatřena ještě polopostavami koně, kozy a ovce, ale zloději je ukradli. Nedaleko je též socha sv. Jana Nepomuckého a kříž z roku 1810.

Podle turistického průvodce „Lužické hory, Ještědský hřbet“ pro Patron sepsal a nafotil: Petr Koffler

Pamětní výprava k tabulce Emila Nováka

V neděli 13. dubna 2008 pořádal spolek Patron pro svoje členy a příznivce pamětní výpravu do Jizerských hor u příležitosti 19. výročí tragického skonu Emila Nováka z Nového Města pod Smrkem - Hajniště č. 96.

Od novoměstského nádraží jsme vyšli na náměstí, kde jsme si u vystavené mapy prohlédli plánovanou trasu. Před křižovatkou do Celní ulice jsme prohlíželi krásný starodávný kříž obrostlý rozkvetlou forsitií. Zanedlouho jsme přešli most přes říčku Lomnici, kterou jsme později překročili ještě několikrát. Na hřbitově jsme prohlíželi nově opravené mausoleum novoměstského továrníka Klingera, pomník s fotografií Miloslava Hrona, pomník sovětských osvoboditelů, ze kterého již byla odstraněna rudá hvězda a dva nové pomníky opatřené barevnými fotografiemi horolezců, kteří v loňském roce zahynuli v Alpách.

Za hřbitovem jsme u lesní školky zahrnuli na Smuteční stezku a pomalu došli ke staré cínonosné štole „Děti Izraele“. Štola je opatřena mříží, takže jsme do nitra hory nevstoupili a někteří z účastníků zůstali dole na silnici. Nad „Františkem“ jsme debatovali o účelu vodní nádrže na Lomnici a hned nad ní odbočili po již zrušené modře značené cestě k Enderovu obrázku, který jsme našli ve velmi zachovalém stavu. Pokračovali jsme dál po zrušené modré značce a viděli, jak rychle zarůstá.

Po vrstevnici jsme došli ke Streitovu obrázku, u kterého jsme si udělali krátkou přestávku na svačinu. Dále jsme pokračovali po Smuteční stezce kolem velikého

buku, do jehož kůry byl již před mnoha lety vyryt obrys jelena. Pomalu jsme prošli nad bočním údolím Ztraceného potoka se starou stříbrnosnou štolou a došli ke Körtelovu obrázku na rozcestí u Červeného buku.

Následovalo mírné stoupání po úbočí Smrku, kde jsme cítili, jak se s narůstající nadmořskou výškou citelně ochlazuje. V údolí jsme viděli letícího ptáka s velikým rozpětím křídel. Bukový les nad cestou v posledních letech zřetelně prořídil a v okolí Buku anděla Strážného je už jen málo stromů. V zatáčce za tímto památným bukem jsme obdivovali rozvodněné kaskády Velké rybí vody, posílené tajícím sněhem z pod vrcholu Smrku. Také teklo hodně vody u pramene hraběnky Marie Clam-Gallasové, který leží přímo u cesty.

U Tišiny jsme překonali nejvyšší místo našeho putování a pak už následoval krkolomný sestup skalnatou strání k Věži Grálu - hlavního cíle našeho výletu. Tato oblast skalních věží, které nesou romantická pojmenování podle starých německých pověstí, byla oblíbeným místem jednoho z největších znalců staré jizerskohorské historie Emila Nováka. Sám si vybral místo pro svou pamětní tabulku na skále, na kterou jako zdatný horolezec rád a bezpočtukrát lezl. Při vyprávění příběhu Emila Nováka u úpatí skály

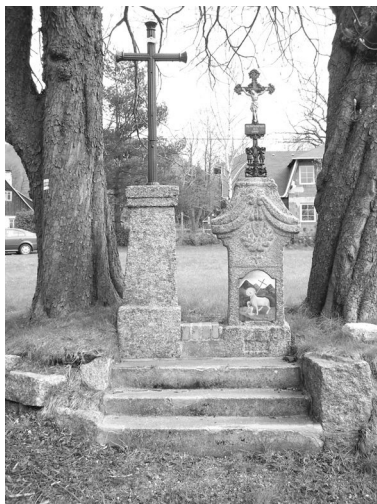
dorazili z Bílého Potoka další účastníci našeho pamětního shromáždění, kteří nechtěli absolvovat celou plánovanou 17-ti kilometrovou trasu.

Po krátkém posezení u pamětní tabulky Emila Nováka na Věži Grálu jsme prošli místem, na které v průběhu II. světové války spadlo havarované letadlo. Místo bylo hrozně rozoráno, zřejmě hledači pokladů, kteří v Jizerských horách s detektory kovů hledají zbytky spadlých letadel. V časném jaru to nebylo moc vidět, ale v době bujné vegetace na spáleništi dodnes roste úplně jiná tráva, než v okolním lese. Nechtěli jsme sestupovat hluboko do rokle Hájeneho potoka, neboť nově příchozí, kteří po strání stoupali z Bílého Potoka, nás informovali, že je potok velmi rozvodněný a nelze jej přebrodit, nebo přeskákat po kamenech, tak jako v jiných letech. Bylo nutné vystoupat podél potoka vzhůru až k mostu u Kratzerova obrázku.

Náš výlet se chýlil ke konci, když jsme roklí Hájeného potoka sestupovali k výletní restauraci „Bártlova bouda“. Ukázalo se, že je oblíbená restaurace v rekonstrukci, takže nezbylo nic jiného, než se snažit stihnout o jeden vlak dříve. Při sestupování do Bílého Potoka jsme objevili v loňském roce pěkně zrestaurovaný pomník s odlitým křížem a malovaným obrázkem beránka (viz. foto).

Celý den bylo příjemné, slunečné počasí, ale když jsme přicházeli k nádraží, spustil se veliký liják; naštěstí vagón již byl přistaven, takže jsme nezmokli a mohli se radostně navrátit domů ke svým kočičkám.

Z čerstvých vzpomínek sepsal Jiří Šourek

Pamětní výprava ke kříži Františka Pavlise

V sobotu 3. května 2008 pořádal spolek Patron pro svoje členy a příznivce pamětní výpravu do Jizerských hor u příležitosti 5. výročí nečekaného úmrtí našeho člena Františka Pavlise. Podrobnosti o jeho skonu si můžete přečíst v Patronu č. 3/2003, proto je zde nebudu rozepisovat a zaměřím se na průběh vlastní letošní pamětní výpravy.

Autobus z Jablonce do Bedřichova přijíždí o trochu dříve, tak že jsme měli dost času pozorovat kachničky a žabičky na rybníku. Po chvíli přijel rybář s velkou nádrží a do rybníka vysazoval malé rybičky. Po příjezdu dalších účastníků z Liberce jsme se vydali zadem kolem koní do jizerskohorských lesů, které již zářily čerstvou zelení právě vyrašených buků do kterých se ještě opíralo ranní sluníčko.

Prvním zastavením byla prohlídka viklanu. Ten stával ve vysokém lese, pak mezi čerstvě nasázenými smrčky, které rychle vyrůstaly a viklan zcela skryly. Dnes už stojí v odrostlém lese, proto jeho nalezení je již zase bez problémů. Po krátkém zahoupání jsme se vrátili zpět na cestu.

V houštině pod Vládní cestou jsme prohlíželi Klogertův kámen - nejstarší pomníček v Jizerských horách, stojící na místě, na kterém byl dřevorubec Klogert zabit padající jedlí. Dříve se tomuto místu proto říkalo U Klogertovy jedle. Hned za ním je Lichtenekerův kříž, jehož historie by se měla spíš tajit, než pravý důvod k jeho vztýčení uveřejňovat. Dříve se tvrdilo, že na tomto místě hajného Lichtenekera přepadly nečisté síly. Dnes už víme, že se v hostinci U Trompetra strašně ožral a zůstal tam na cestě ležet do rána. Doma se to bál říci, tak si

vymyslel legendu, že jej přepadla strašidla a v nočním temném lese jej svedla ze správné cesty. Pak jsme odbočili z cesty k náhonu na rudolfovskou elektrárnu a prohlíželi stará stavidla a mimoúrovňové křížování vodních toků. Tak zvaný kanál vychází z přehrady a během několikakilometrové cesty do sebe přibírá další přítoky. Z kopce nad elektrárnou se již tlakovým potrubím pouští plnou silou do turbín vodní elektrárny. Tam hned u kanálu je pomník závodčího Melzera, který zahynul při havárii úzkorozchodného vláčku, který vozil materiál na stavbu bedřichovské přehrady.

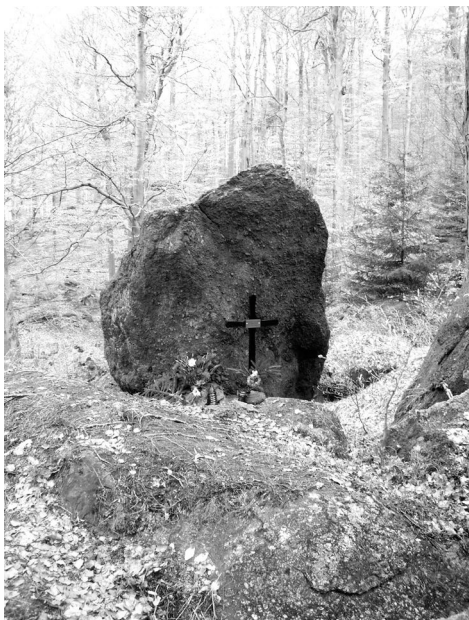
Přešli jsme hráz a hledali hraniční kámen vodohospodářského družstva, kterých je okolo přehrady ještě několik. Družstvo muselo od majitele panství nejdříve zakoupit potřebný pozemek, a teprve pak mohlo na něm postavit přehradu! U Stammelova kříže jsme se posadili do trávy a během svačení si vyprávěli zajímavý příběh největšího jizerskohorského pytláka, jehož potomci se

ještě po 150-ti letech k jeho pomníku hrdě hlásí. Vrátili jsme se přes hráz na levý břeh přehrady, kde se nacházejí dvě památky na utopence. Kříž Dagmar Spinové byl tentokrát vysoko nad břehem, ale také už se nám někdy stalo, že byla hladina vody tak vysoko, že kříž stál ve vodě. Pomník Herberta Johna je na strmějším břehu, kam se voda nedostane. Cesta podél přehrady je přes haťové zpevnění některých úseků velmi blátivá, a co je horší, v posledních letech je rozbagrována pneumatikami tisíců horských cyklistů. Na konci přehrady jsme připomněli, kudy se dříve chodilo k Porscheho pomníku, ale toho dne jsme k němu nešli a pokračovali rovnou na Olivetskou horu. Cesta byla osázena dvouřadou alejí jeřábů - snad na paměť toho, že se hora kdysi jmenovala Jeřábová - Abschknochen.

Pomalu jsme se dostávali do cílové oblasti našeho putování. Ačkoliv k Bäumelově kříži vždycky chodím zprava přelézáním přes skalnatou kupu, toho dne to pro věkové složení účastníků nebylo možné a proto jsme šli původní cestou zleva, kde před lety byly zasázeny malé smrčky, které se v té době daly snadno obejít, jen s tím rozdílem, že nyní jsme se prodírali hustým smrčím, které od dob našich prvních návštěv teskné krajiny Bäumelovy smrti velmi vyrostlo. Bývaly kdysi kovové postavičky pod křížem obrostlé bujným mechovým polštářem, ale ten již někdo odstranil v domění, že tak na ně bude lépe vidět. Také zeleně značená cesta vedoucí z pod skalní kupy přímo do rokle Malého Štolpichu byla již

dávno zrušena. Od Bäumelova kříže byl ještě nádherný pohled na Frýdlantsko při slunečném počasí, které již dlouho netrvalo.

Pokračovali jsme směrem k Poledníku a u starých bunkrů odbočili lesní cestou vpravo k lovecké chatě. Až k ní jsme ale nedošli, jelikož je nutno prokličkovat mezi stromy a skalami více vpravo směrem do hluboké rokliny, na jejíž hraně se Pavlisův kříž nachází. Na dně rokliny tentokrát tekla voda z jarního tání. Nahoře se výprava rozdělila na dvě skupiny - každá si myslela, že ta jejich cesta je lepší - ale u kříže jsme se sešli skoro současně. Kříž byl ozdoben červenými karafiáty, které tam pravděpodobně přinesla paní Pavlisová již ve čtvrtek

na den výročí. František Pavlis na tomto místě zemřel náhle - zřejmě to šlo tak rychle, že si ani nestačil sundat ruksak. Tato skalnatá stráž kolem Kozi jehly byla jeho oblíbeným místem, do kterého se rád vracel, takže není divu, že pan Pavlis nemá hrob - jeho urna byla na dušičky toho roku vysypána někam do okolí kříže. Zpáteční cesta, přesto, že se stoupá prudkou, skalnatou strání, je vždycky rychlejší, protože už se jde na jisto a bez hledání.

Pak už zbývalo jenom navštívit Langeho kříž na Poledníku. Ten je blízko u cesty, ale obloha se zatáhla černými mraky a začaly padat kroupy. Znovu jsme viděli ponurou, bezútěšnou pralesní krajinu, jaká bývá vidět za listopadových mlh z jeskyně, ve které se zastřelil Josef Lange.

Ještě jsme připomněli starou loveckou chatu na Poledníku a než jsme došli do sedla Hemmrichu, přestalo pršet. Měli jsme dost času na vlak, ale v restauraci u Kozy jsme opět byli svědky nepříjemné scény, která jen potvrdila pravdu některých účastníků, kteří tvrdili, že tato restaurace nemá dobrou pověst. Starý Hausmann by je musel honit s flintou okolo baráku, kdyby viděl, co se tam teď děje. Je velká škoda, že se toto téměř kultovní místo jizerskohorských pamětníků tak strašně zkomercialisovalo. Na malou svačinku jsme raději šli až na oldřichovskou křižovatku, kde jsme byli spokojeni a pak jsme se pomalu vraceli na nádraží. Této vzpomínkové výpravy se zúčastnilo celkem 14 lidí - zájemců o starou i novější jizerskohorskou historii.

Z čerstvých vzpomínek sepsal Jiří Šourek

Památka na skokanský můstek

Kopanina (657 mnm) bývala již za první republiky vyhlášeným místem zimních sportů pro české lyžaře. A zvláště za protektorátu, kdy pro Čechy zůstaly pohraniční hory vesměs nedostupné, byl frýdštejský svah na Mandlové hoře (611 mnm) pod Kopaninou vyhlášeným střediskem. A lyžuje se tu dodnes.

Ale věnujme se nyní skokům na lyžích. Takřka v každé vsi na obou stranách tehdejší jazykové hranice byl (a pozůstatky nacházíme dodnes) malý skokanský můstek. Také turnovští lyžníci z tamního sportovního klubu si takový postavili na tzv. „Šikolově louce“ na Kopanině. To bylo v roce 1922. Skákalo se zde do vzdálenosti 20 metrů.

Protože původní můstek nevyhovoval, postavili turnovští v roce 1928 nový můstek nad Vranským údolím v Dubském lese. Zde se již skákalo ke třiceti metrům, v roce 1929 tu nor Sigmund Ruud skočil rekord 33 metrů.

Norský závodník poradil turnovským sportovcům jak upravit a zlepšit parametry můstku. V roce 1932 byla postavena nájezdová věž, skoky poté dosahovali délky přes 40 metrů.

Další úprava se konala v roce 1939, toho roku byl nájezd prodloužen o 10 metrů a 14. ledna 1940 zde skočil při 1. ročníku závodů „O štít města Turnova“ závodník Lukeš z pražské Slavie rekord o délce 52 metrů. Jeho skok tehdy vidělo 4,5 tisíce diváků.

V letech 1941 – 42 proběhla zásadní rekonstrukce můstku dle projektu arch. Karla Jarolímka. Nájezdová věž se v nejvyšším místě tyčila 18 metrů nad terénem, délka nájezdu z nejvyššího okna k hraně měřila 93 metrů, svah doskočiště byl dlouhý 85 metrů, dojezd s mírným protisvahem měřil 70 metrů. K můstku byla postavena čtyřposchodová tribuna. V roce 1942 na této věži skočil závodník Chlum rekord můstku o délce 72 metrů.

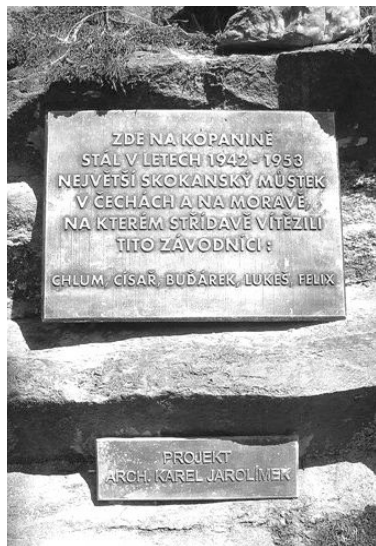
Zde pod Kopaninou se skákalo do roku 1947. Následovala pětiletá pauza. Teprve v roce 1952 byl areál obnoven a v roce 1953 při závodech „O štít města Turnova“ skáče před čtyř tisícovou návštěvou závodník Felix definitivní rekord můstku 73 metrů.

Další osud skokanského můstku pod Kopaninou byl již smutný. Po násilném ukončení činnosti České obce sokolské jej přebírá T J Spartak. Bylo sice naplánováno nahradit dřevěnou věž ocelovou, k tomu však nedošlo a ta dřevěná nakonec spadla.

A dnešní stav areálu? Po nájezdové věži se dochovala řada zděných patek, níže pak terénní zářez nad cestou, která mezitím můstek přetěla, pod cestou lze

v husté smrčině nalézt buben a doskočiště a zcela dole rozbahněnou a zarůstající plošinu dojezdu. V roce 2008 byly na skalku nad cestou jižně od bývalé věže umístěny dvě tabulky (navštívíme během výletu 20. 9. 2008). Na první čteme:

ZDE NA KOPANINĚ
STÁL V LETECH 1942 – 1953
NEJVĚTŠÍ SKOKANSKÝ MŮSTEK
V ČECHÁCH A NA MORAVĚ,
NA KTERÉM STŘÍDAVĚ VÍTĚZILI
TITO ZÁVODNÍCI:
CHUM, CÍSAŘ, BUĐÁREK, LUKES, FELIX

Níže je umístěna další deska s textem:

PROJEKT
ARCH. KAREL JAROLÍMEK

Kousek vedle je umístěna vitrína s dobovými
mi fotografiemi a textem.

Michal Vrabata

Zdroje: Maloskalský zpravodaj 1/07/12

Text ve vitrině na místě

Vlastní archiv autora

Pamětní výprava k místům spojeným s utrpením Annelore Feixové

Ve čtvrtek 7. července 2008 namísto pravidelného čtvrtletního setkání členů a příznivců pořádal spolek Patron pamětní výpravu na místa spojená s utrpením Annelore Feixové, která byla téměř před padesáti roky zavražděna a znásilněna v lese poblíž Janova nad Nisou. Když už jsem jednou na nějaké podobné výpravě prohlásil, že byla Annelore zavražděna a znásilněna, kdosi mně vytýkal, že to přece muselo být obráceně. No jo, obvykle to bývá tak, že násilník vyhlédnutou ženu nejdříve znásilní a pak ji ještě pro jistotu zavraždí, aby to hned nešla někam vypravovat, avšak nezletilý, bez jakýchkoliv sexuálních zkušeností, I. D. to skutečně udělal obráceně: Nejdříve ji zavraždil a utekl. Teprve v noci, když už byla tma, se k ní vrátil a začal ji klátit. Při vyšetřování do protokolu nahlásil:

„Viděl jsem její zcela zakrvácený obličej, ale krev mi nevadila. Naopak, když jsem se na ni díval, ztopořil se mi pohlavní úd. Prohlížel jsem si ji asi pět až deset minut a pak jsem ji svlékl... Tělo bylo navrchu studené, ale uvnitř ještě teplé. Souložit s mrtvolou mi vůbec nevadilo, nepocífoval jsem žádný odpor. Naopak jsem byl velmi spokojen a hned jsem si řekl, že se mohu i dál tímto způsobem ukájet.“

V Patronu 2/07 nechal pan Vrbata uveřejnit fotografii pamětní desky Annelore Feixové na hřbitově v Kokoníně s podivem, proč zrovna tam? Krátce potom jsme pořádali velkou výpravu za jizerskohorskými pomníčky a zúčastnila se jí také jedna učitelka z Jablonce, která se těchto pamětních výprav někdy účastní a ta celou záležitost zdůvodnila takto:

„Feixovi se na Jablonecko po válce nestěhovali jen tak na blind, ale měli v Kokoníně příbuzné. Paní učitelka si na jméno nepamatuje, ale možná že to byli právě ti Fleischmannovi. Velký a okázalý pohřeb na janovském hřbitově byl pouze fingován, protože policie zkoušela, jestli na něj přijde vrah a ve skutečnosti byla v tichosti uložena do rodinného hrobu v Kokoníně. Pak, když se stěhovali do Německa, nemuseli ji tedy v Janově z prázdného hrobu vykopávat a ohlolané kosti přepalovat, protože byla spálena již dávno předtím.“

Proč se do toho stará paní učitelka pletla? Protože její manžel měl v té době techtle - mechtle s Annelore, takže byl okamžitě na seznamu podezřelých, ale právě proto je možné, že o celé záležitosti věděl trochu víc, než ostatní lidé.

Během výpravy jsme vyšli od autobusové zastávky u janovského kostela směrem na stráň, kde se nešťěstí stalo. Cestou jsme prohlíželi místa, kde I. D. Annelore poprvé viděl, kde ji postřelil, kde ji ubil pažbou, kde ji v noci klátil, kde někdo umístil pamětní tabulku, myslí si, že se to právě tam stalo a kde Feixovi bydleli. Kvůli špatné předpovědi počasí byla výprava zkrácena; někteří účastníci šli pěšky do Liberce, jablonečtí a tanvaldští účastníci sešli po žluté značce na autobusovou otočku, kde u piva vyčkali do odjezdu autobusu, takže jsme všechno stihli dříve, než začalo pršet.

Z čerstvých vzpomínek sepsal Jiří Šourek

Společenská rubrika

Životní jubileum

- **v září:** 50 let – Ing. Josef Červinka,
55 let – Pavel Martínek
- **v říjnu:** 75 let – RNDr. Miloslav Nevrlý
- **v listopadu:** 55 let – Miloš Ismanický

I dalším, kteří oslaví své narozeniny

- **v září:** Zdeněk Buriánek, Petr Karban,
František Koucký, Ing. Eva Novotná,
Marek Řeháček, Otakar Simm
- **v říjnu:** Mgr. Jiří Baloun, Stanislav Senohrábek, Ing. Jan Teichmann,
Josef Turek, Jiřina Ziklová
- **v listopadu:** Werner Krause, Ing. Rudolf Makeš, Oldřich Sladkovský,
MUDr. Michael Šíp

Přejeme hodně zdraví, štěstí, spokojenosti a hodně sil do další práce.

OBSAH VYDÁNÍ PATRON 3/2008

Pozvánka na výlet „Okolo Kopaniny“	2
Pozvánka na výlet „Za pomníčky v oblasti loveckých štěstí“	2
Pozvánka na výlet	3
Pozvánka na podzimní členskou schůzi spolku Patron	3
Vlašské znamení	4
Oprava Malikova pomníčku	4
Demontáž kříže „U plechového Pánaboha“	5
Památky v okolí Pertoltic	6
Rekonstrukce Rohanova pramene	6
Rytířův (zemanský) kříž u Pertoltic	9
Nová pamětní deska	12
Železniční neštěstí u Rynoltic	12
Rynoltice, Lemberk a generál Laudon	13
Památky v okolí Českého Dubu	14
Pamětní výprava k tabulce Emila Nováka	16
Pamětní výprava ke kříži Františka Pavlise	18
Památka na skokanský můstek	21
Pamětní výprava k místům spojeným s utrpením Annelore Feixové	22
Společenská rubrika	23

Patron

**Informace přátel drobných památek
Jizerských hor č. 3/2008 (19. ročník)**

Vydává spolek PATRON, občanské sdružení se sídlem: Lučany nad Nisou č.p. 503, PSČ 468 71, IČO-64669807, bankovní spojení ČSOB Jablonec nad Nisou, číslo účtu 505 378 463/0300, **www.spolekpatron.bdnet.cz**, šéfredaktor: Günter Menzel, vydávání občasníku PATRON je povoleno OkÚ – Jbc – 941/34, výtisk je neprodejný a slouží výhradně pro vnitřní potřebu sdružení a jeho členů! Příspěvky, články a fotografie do dalšího vydání zašlete nejpozději do 5. 12. 2008 na adresu: Günter Menzel, Na Skřivanech 552, 460 15 Liberec 15 nebo **e-mailem: gmenzel@volny.cz**

GRAFICKÁ ÚPRAVA A TISK:
REKLAMA
Uvolněný
e-mail: info@reklama-webdesign.com